23వ అధ్యాయం

٢٣ - بَابٌ فِي الأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ

మంచిని గురించి ఆదేశించడం, చెడు నుంచి ఆపడం

దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో అల్లాహ్ సెలవిచ్చాడు : "మీలో మంచివైపుకు పిలిచేవారూ, మేలు చెయ్యండి అని ఆజ్ఞాపించేవారూ, చెడునుండి వారించే వారూ కొందరు తప్పకుండా ఉండాలి. ఈ పని చేసేవారే సాఫల్యం పొందుతారు."

(ఆలి ఇమ్రాన్ : 104)

ఇంకొక చోట ఆయన ఇలా సెలవిచ్చాడు : "ఇక నుండి ప్రపంచంలో మానవులకు మార్గం చూపటంకోసం, వారి సంస్కరణకోసం రంగం లోకి తీసుకురాబడిన ఉత్తమ సమాజం మీరే. మీరు మంచిని చెయ్యండి అని ఆజ్ఞాపిస్తారు. చెడునుండి ఆపుతారు."

(ఆలి ఇమ్రాన్ : 110)

మరొకచోట ఇలా సెలవిచ్చాడు : "ప్రవక్తా! మన్నింపుల వైఖరిని అవలంబించు. మంచిని ప్రబోధించు, మూర్ఖులతో వాదానికి దిగకు."

(అల్ ఆరాఫ్: 199)

వేరొకచోట ఇలా అన్నాడు: "విశ్వాసులైన పురుషులూ, విశ్వాసులైన స్త్రీలూ, వారందరూ ఒకరికొకరు సహచరులు, వారు మేలు చెయ్యండి అని ఆజ్ఞాపిస్తారు. చెడునుంచి వారిస్తారు."

(అత్ తౌబా : 71)

ఆయన ఇంకా ఇలా అన్నాడు : "ఇస్రాయీలు సంతతి వారిలో అవిశ్వాసమార్గం అవలంబిం చిన వారిని దావూద్ నోట, మర్యమ్ కుమా

قال الله تعالى: ﴿ وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ [آل عمران: ١٠٤]، وقال تعالى: ﴿ كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ ﴾ [آل عمران: ١١٠]، وقال تعالى: ﴿ خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴾ [الأعراف: ١٩٩]، وقال تعالى: ﴿ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ ﴾ [التوبة: ٧١]، وقال تعالى: ﴿ لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ

دَاوُدَ وَعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ ۚ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا۟
وَّكَانُوا۟ يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾ كَانُوا۟ لَا
يَتَنَاهَوْنَ عَن مُّنكَرٍ فَعَلُوهُ ۚ لَبِئْسَ مَا
كَانُوا۟ يَفْعَلُونَ ﴾
[المائدة: ٧٨، ٧٩]، وقال تعالى: ﴿ وَقُلِ
ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ ۖ فَمَن شَآءَ فَلْيُؤْمِن وَمَن شَآءَ
فَلْيَكْفُرْ ﴾ [الكهف: ٢٩]، وقال تعالى:
﴿ فَٱصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ ﴾ [الحجر: ٩٤]، وقال
تعالى: ﴿ أَنجَيْنَا ٱلَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ ٱلسُّوٓءِ
وَأَخَذْنَا ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ بِعَذَابٍۭ بَـِٔيسٍۭ بِمَا كَانُوا۟
يَفْسُقُونَ ﴾ [الأعراف: ١٦٥] وَالآياتُ
في الباب كَثِيرَةٌ مَعلومَةٌ.

రుడైన మసీహ్ నోట శపించటం జరిగింది. ఎందుకంటే వారు అవిధేయులయ్యారు. అత్యాచారాలు చేయసాగారు. చెడుపనులు చెయ్యకుండా ఒకరినొకరు నిరోధించడం మానివేశారు. వారు అవలంబించిన మార్గం చాలా చెడ్డది." (అల్ మాయిద : 78 - 79)

ఆయన ఇంకా ఇలా అన్నాడు : (ప్రవక్తా! స్పష్టంగా ఇలా) ప్రకటించు, "ఇది సత్యం, మీ ప్రభువు నుండి వచ్చింది. ఇష్టమైనవారు దానిని స్వీకరించనూవచ్చు, ఇష్టంలేని వారు దానిని తిరస్కరించనూవచ్చు." (అల్ కహఫ్ : 29)

ఇంకా ఇలా అన్నాడు : "ప్రవక్తా! నీకు ఆజ్ఞాపించబడుతూ ఉండిన విషయాన్ని బహిరంగంగా ఎలుగెత్తి చాటు." (అల్ హిజ్ర్ : 94)

ఇంకా ఇలా అన్నాడు : "చెడునుండి ప్రజలను వారించే వారిని మేము రక్షించాము. దుర్మార్గులైన ఇతరులందరినీ వారి అవిధేయతల కారణంగా కఠినశిక్షకు గురిచేశాము." (అల్ ఆరాఫ్ : 165)

ఈ అధ్యాయం క్రింద సుప్రసిద్ధమైన దివ్య ఖుర్ఆన్ సూక్తులు చాలా ఉన్నాయి. ఇక ఈ అధ్యాయానికి సంబంధించిన హదీసులు క్రింద పేర్కొనబడ్డాయి.

وَأَمَّا الأَحاديثُ:

١٨٦ ـ فالأَوَّلُ: عن أبي سعيدٍ الخُدْرِيِّ رضيَ الله عنه قالَ: سَمِعْتُ

186. దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ఉపదేశిస్తుండగా తాను విన్నానని హజ్రత్ అబూ సయీద్ ఖుద్రీ (రజి) తెలియజేశారు : "మీలో ఎవరైనా చెడు జరుగుతుండటం

رسُولَ الله ﷺ يقُولُ: «مَنْ رَأى مُنْكراً فلْيُغيِّرْهُ بيدِهِ، فإنْ لمْ يَسْتَطِعْ فبلِسانِهِ، فإنْ لمْ يَسْتَطِعْ فبِقَلْبِهِ وذلكَ أضْعَفُ الإيمانِ» رواه مسلم.

చూస్తే (ముందు) దాన్ని చేత్తో ఆపటానికి ప్రయత్నించాలి. అంతశక్తి లేకపోతే నోటితోనైనా దాన్ని వారించాలి. అదీ చేయలేకపోతే (కనీసం) మనసులోనైనా దానిని చెడుగా భావించాలి. ఇది విశ్వాసపు అతి బలహీన స్థాయి."

(ముస్లిం)

(సహీహ్ ముస్లింలోని విశ్వాసప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

పై హదీసులో చూడటమంటే తెలుసుకోవడమని భావం. సమాజంలో తప్పు జరుగుతుందని తెలిస్తే చాలు దానిని మనం మన కళ్ళతో చూసినా చూడకపోయినా వెంటనే దానిని నిలువరించటానికి ప్రయత్నించాలి. అన్యాయానికి ఆదిలోనే అడ్డుకట్ట వేయాలి. సమాజాన్ని నైతికపు రుగ్మతలనుండి కాపాడాలని ముస్లింలకు ఇందులో తాకీదు చేయబడింది. ముస్లింలు ఈ హదీసును ఆచరిస్తూ, నిర్భయంగా, నిస్వార్థంగా - మంచిని పెంపొందించే, చెడుని నిర్మూలించే బాధ్యతను నిర్వర్తించినంతకాలం ముస్లిం సమాజం ఎన్నో నైతికపు రుగ్మతలు, దురాగతాల నుండి సురక్షితంగా ఉండగలిగింది. కాని ముస్లింలు ఈ బాధ్యతను విస్మరించినప్పుడు వారి సమాజం కూడా దురాగతాల ఊబిలో కూరుకుపోయింది. నేడు సత్య ధర్మ ధ్వజవాహకులు మళ్ళీ మేల్కొని ఈ దురాగతాలకు అడ్డుకట్ట వేయాలి.

١٨٧ - الثاني: عن ابن مسعود رضي الله عنه، أنَّ رسولَ الله ﷺ قال: «ما مِنْ نبيٍّ بعثَهُ اللهُ في أُمَّةٍ قَبْلي إلَّا كان له مِنْ أُمَّتِهِ حَوارِيُّون وأصحابٌ يأخُذُون بسُنَّتِهِ ويقتَدُون بأمرِهِ، ثُمَّ إنها تخلُفُ مِنْ بعْدِهِمْ خُلُوفٌ يقُولُون ما لا يفعلُونَ، ويفعلُونَ ما لا يُؤمَرُون، فمَنْ جاهَدَهُم

187. హజ్రత్ ఇబ్నె మస్‌వూద్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: నాకు పూర్వం పంప బడిన ప్రతి ప్రవక్తకూ, అతని సమాజంలో అతనికి కొంతమంది అనుచరులూ, సహచరులూ ఉండేవారు. వారు ఆ ప్రవక్త సంప్రదాయాన్ని ఆచరించేవారు. ఆయన ఆజ్ఞానుసారం నడుచుకునే వారు. ఆ తరువాత (కాలక్రమంలో ప్రవక్తల సమాజాల్లో) కొందరు అసమ

రులు పుడతారు. వీళ్ళు (ఎలాంటి వారంటే) స్వయంగా ఆచరించకుండా (ప్రజలకు నీతులు) బోధిస్తుంటారు. తమకు ఆదేశించబడని పనులు చేస్తూ ఉంటారు. కనుక ఎవడైతే ఇలాంటి వారికి వ్యతిరేకంగా చేత్తో పోరాడతాడో అతను విశ్వాసి. మనసు (నిరసన భావం)తో పోరాడినవాడూ విశ్వాసియే. వాక్ (పటిమ)తో పోరాడినవాడు కూడా విశ్వాసియే. ఇక ఈమాన్ (విశ్వాసం)లో దీనికన్నా ఆవగింజంత కూడా తక్కువ స్థాయి లేదు." *(ముస్లిం)*

(సహీహ్ ముస్లింలోని విశ్వాసప్రకరణం)

بِيَدِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِقَلْبِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِلِسَانِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وليس وراء ذلك مِن الإيمانِ حَبَّةُ خَرْدَلٍ» رواه مسلم.

ముఖ్యాంశాలు

ప్రతి ముస్లిం తన శక్తిమేరకు సమాజంలో పొడసూపే చెడులను నిర్మూలించడానికి తప్పనిసరిగా కృషిచేయాలని ఈ హదీసు ఉపదేశిస్తోంది. పైగా దానికోసం అతను చేసే కృషి అతని విశ్వాసానికి ప్రమాణమని కూడా చెబుతోంది. ఒక ముస్లిం సమాజంలో జరుగుతున్న అన్యాయాన్ని అడ్డుకుంటున్నాడంటే లేదా కనీసం మనసులోనైనా దాన్ని చెడుగా భావిస్తున్నాడంటే అది అతని విశ్వాసానికి (ఈమాన్‌కు) నిదర్శనం. కాని ఒకవేళ ముస్లిం అయిన వ్యక్తి కనీసం మనసులోనైనా చెడుని చెడుగా భావించట్లేదంటే ఇక అతను విశ్వాసపు అత్యంత బలహీనస్థాయి కంటే కూడా దిగజారిపోయాడని అర్థం చేసుకోవాలి.

188. హజ్రత్ అబుల్ వలీద్ ఉబాదా బిన్ సామిత్ (రజి) కథనం : "కలిమి లోనూ లేమిలోనూ, ఇష్టంవున్నా లేక పోయినా, పరులకు మాపై ప్రాధాన్యత నిచ్చి, ఎట్టిపరిస్థితుల్లోనైనా సరే (పాల కుల) ఆజ్ఞలను శిరసావహిస్తామని, వారికి విధేయత కనబరుస్తామనీ, (పాలకులు) బహిరంగంగా దైవధిక్కారానికి

١٨٨ - الثالثُ: عن أبي الوليدِ عُبَادَةَ بنِ الصَّامِتِ رضي الله عنه قال: بَايَعْنَا رسولَ الله ﷺ عَلى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ في العُسْرِ وَاليُسْرِ وَالمَنْشَطِ وَالمَكْرَهِ، وَعَلى أثَرَةٍ عَلَيْنَا، وَعَلى أنْ لَا نُنَازِعَ الأمْرَ أهْلَهُ إلَّا

أَنْ تَرَوْا كُفْراً بَوَاحاً عِنْدَكُمْ مِنَ اللهِ تَعَالَى فِيهِ بُرْهَانٌ، وَعَلَى أَنْ نَقُولَ بِالْحَقِّ أَيْنَمَا كُنَّا لَا نَخَافُ فِي اللهِ لَوْمَةَ لَائِمٍ. متفقٌ عليه.

పాల్పడినప్పుడు మా దగ్గర దేవుని తరపు నుండి దానికి సంబంధించిన స్పష్టమైన నిదర్శనమేదైనా ఉంటే తప్ప పరిపాలనా వ్యవహారాల్లో పాలకులతో తగవులాడ బోమనీ, ఇంకా మేమెక్కడున్నా సత్యమే పలుకుతామని, దేవుని (ధర్మం) విషయంలో ఏ దెప్పిపొడిచేవాడి దెప్పనూ లెక్కచేయబోము అనీ మేము దైవప్రవక్త (సల్లం) చేతిమీద ప్రమాణం చేశాము." *(బుఖారీ - ముస్లిం)*

«المَنْشَط والمَكْره» بِفَتْحِ مِيمِهِما، أَيْ: في السَّهْلِ والصَّعْبِ. و«الأَثَرَة»: الاخْتِصَاصُ بالمُشْتَرَكِ وقد سَبَقَ بَيانُها. «بَوَاحاً»: بِفَتْحِ البَاءِ المُوَحَّدَةِ بَعْدَهَا وَاوٌ ثُمَّ أَلِفٌ ثم حاءٌ مُهْمَلَةٌ: أي ظاهِراً لا يَحْتَمِلُ تأويلاً.

'మన్‌షత్' మరియు మక్రహ్ అంటే కష్టసుఖాలు. 'అల్ అస్‌రహ్' అంటే ఉమ్మడి భాగస్వామ్య వస్తువులకు తానొక్కడే యజమాని అయికూర్చోవటం లేదా కొంతమందికి ప్రత్యేకంగా ప్రాధాన్యతనివ్వటం. దీని ప్రస్తావన ఇంతకు ముందు కూడా వచ్చింది. 'బవ్వాహన్' అంటే బహిరంగంగా, స్పష్టంగా, ఎలాంటి వక్రభాష్యాలకూ తావు లేకుండా అని అర్థం.

(సహీహ్ బుఖారీలోని ఉపద్రవాల ప్రకరణంలోనూ, అధికారాల ప్రకరణంలోనూ, ఇంకా సహీహ్ ముస్లింలోని నాయకత్వ ప్రకరణంలోనూ ఈ హదీసు పొందుపరచబడి ఉంది.)

ముఖ్యాంశాలు

ముస్లిం పాలకులు నిరంకుశులు, పాపాత్ములైనా సరే వారు ధర్మ విరుద్ధమైన ఆదేశాలు ఇవ్వనంతవరకూ ప్రజలు వారికి విధేయత చూపాల్సిందే. ధర్మవిరుద్ధమైన విషయాల్లో మాత్రం వారికి విధేయత చూపనవసరం లేదు. అదేవిధంగా పాలకులు బహిరంగంగా దైవధిక్కారానికి, ధర్మ వ్యతిరేక కార్యకలాపాలకు ఒడిగడితే తప్ప వారిపై తిరుగుబాటు చేయకూడదు. ఎందుకంటే చీటికీ మాటికీ తిరుగుబాటు ధోరణుల్ని అవలంబించడం వల్ల రాజ్యం ఆర్థికంగా, సైనికంగా క్షీణించి, రాజ్య సమగ్రతకు, భద్రతకు ముప్పు వాటిల్లుతుంది.

2. ప్రపంచంలో ఎక్కడున్నా, ఏ స్థితిలోవున్నా సరే సత్యాన్నే ప్రకటించాలి. ధర్మాదేశాలను తప్పకుండా పాటించాలి. లోకం ఏమంటుందోనన్న భయం అక్కర్లేదు.

189. హజ్రత్ నోమాన్ బిన్ బషీర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు : దేవుని హద్దులకు లోబడి నడుచుకునేవారు మరియు వాటిని అతిక్రమించేవారి ఉదాహరణ ఎలాగుందంటే, కొంతమంది (ఒక నావలో ప్రయాణించడానికి అందులోని పై మరియు క్రింది భాగాల కోసం) చీటీ వేశారు. దాని ప్రకారం కొంతమంది పైభాగంలో కూర్చున్నారు. మరికొంత మంది క్రింది భాగంలో కూర్చున్నారు. (నావ సముద్రంలో ప్రయాణిస్తున్నప్పుడు) క్రిందివారికి నీళ్ళు అవసరమైతే వాళ్ళు పైకెళ్ళి పైన కూర్చొని ఉన్న వారిగుండా వెళ్ళవలసివచ్చేది. (ఇది పైనున్న వారికి ఇబ్బందికరంగా అనిపించేది). అప్పుడు క్రిందివాళ్ళు "మనం మన క్రింది భాగంలో రంధ్రం చేసుకొని (నీళ్ళు తోడుకుంటే) పైనున్న వాళ్ళకు ఇబ్బంది కల్గకుండా ఉంటుంది కదా!" అని అనుకున్నారు. అలాంటి సమయంలో పైనున్నవాళ్ళు క్రిందివాళ్ళను వారు తలపెట్టిన పని నుంచి వారించక పోతే అందరూ (మునిగి) చనిపోతారు. అదే వారిని అలా చేయకుండా చేత్తో ఆపితే తాము మరియు వారందరూ కూడా బతికిబయటపడతారు. *(బుఖారీ)*

١٨٩ - الرَّابع: عن النُّعمانِ بنِ بَشيرٍ رضي الله عنهما عن النبيِّ ﷺ قال: «مَثَلُ القَائمِ في حُدودِ اللهِ، وَالْوَاقِعِ فيها كَمَثَلِ قَومٍ اسْتَهَمُوا عَلى سَفِينَةٍ، فَصَارَ بَعْضُهُمْ أَعْلاهَا وبَعْضُهُمْ أَسْفَلَهَا، وَكانَ الَّذِينَ في أَسْفَلِهَا إذَا اسْتَقَوْا مِنَ الماءِ مَرُّوا عَلى مَنْ فَوْقَهُمْ فَقَالُوا: لَوْ أَنَّا خَرَقْنَا في نَصِيبِنا خَرْقاً وَلمْ نُؤْذِ مَنْ فَوْقَنَا، فَإنْ تَرَكُوهُمْ وَمَا أرَادُوا هَلَكُوا جَميعاً، وإنْ أَخَذُوا عَلى أَيْدِيهِمْ نَجَوْا ونَجَوْا جَمِيعاً» رواه البخاري. «القَائمُ في حُدُودِ الله تَعالى» مَعْنَاهُ: المُنْكِرُ لَهَا، القَائمُ في دفعِهَا وإزالَتِهَا، والمُرادُ بِالحُدُودِ: مَا نَهَى اللهُ عَنْهُ. «اسْتَهَمُوا»: اقتَرعُوا.

దేవుని హద్దుల్ని నెలకొల్పేవాడంటే ఆయన వారించిన విషయాలకు దూరంగా మసలుకునేవాడు. వాటిని రూపుమాపటానికి ప్రయత్నించేవాడని భావం. 'ఇస్తహమూ' అంటే వారు చీటీ వేశారని అర్థం.

(సహీహ్ బుఖారీలోని 'భాగస్వామ్య' ప్రకరణంలోనూ, 'సాక్ష్యాల' ప్రకరణంలోనూ ఈ హదీసు పొందుపరచబడి ఉంది.)

ముఖ్యాంశాలు

సమాజంలో ప్రజలు తప్పుచేస్తే దాని దుష్పరిణామాలు కేవలం తప్పు చేసేవారికే పరిమితం కావు, క్రమంగా అవి సమాజాన్నంతటినీ కలుషితం చేస్తాయి. కనుక సమాజాన్ని వినాశం నుండి కాపాడాలంటే తప్పకుండా నేరస్తుల్ని, తప్పు చేసేవారిని చెయ్యిపట్టి ఆపాలి. లేకపోతే యావత్తు సమాజంపై దైవశిక్ష విరుచుకుపడే ఆస్కారముంది.

١٩٠ ـ الخامسُ: عَنْ أُمِّ المُؤْمِنِين أُمِّ سَلَمَةَ هِنْدِ بنتِ أَبِي أُمَيَّةَ حُذَيْفَةَ رضي الله عنها عن النبيِّ ﷺ أنه قال: «إِنَّهُ يُسْتَعْمَلُ عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ فَمَنْ كَرِهَ فَقَدْ بَرِىءَ، وَمَنْ أَنْكَرَ فَقَدْ سَلِمَ، وَلٰكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ» قالوا: يَا رَسُولَ

190. విశ్వాసుల మాతృమూర్తి హజ్రత్ ఉమ్మె సలమా హింద్ బిన్తె అబూ ఉమయ్యా హుజైఫా (రజి.అన్హా) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు : (నా తదనంతరం) త్వర లోనే మీపై కొంతమంది పరిపాలకుల నియామకం జరుగు తుంది. వారి కొన్ని పనుల్ని మీరు పొగుడుతారు మరికొన్నిం టిని తెగుడుతారు. అయితే (అప్పుడు మీలో) ఎవరైతే (వారి చెడుపనుల్ని) చెడుగా భావించాడో అతను ముక్తి పొందుతాడు. ఇంకా (వారి దౌష్ట్యాలను) ఖండించిన వాడు కూడా రక్షించబడ తాడు. కాని (వారి విధానాలకు) రాజీపడి వారిని అనుసరించినవాడు మాత్రం (నాశనమైపోతాడు).

الله! ألا نُقَاتِلُهُمْ؟ قَالَ: «لا ما أقامُوا فِيكُمُ الصَّلاةَ» رواه مسلم.

مَعْنَاهُ: مَنْ كَرِهَ بِقَلْبِهِ وَلَمْ يَسْتَطِعْ إِنْكَاراً بِيَدٍ وَلَا لِسَانٍ فَقَدْ بَرِىءَ مِنَ الإِثْمِ، وَأَدَّى وَظِيفَتَهُ، وَمَنْ أَنْكَرَ بِحَسَبِ طَاقَتِهِ فَقَدْ سَلِمَ مِنْ هذِهِ المَعْصِيَةِ، وَمَنْ رَضِيَ بِفِعْلِهِمْ وَتَابَعَهُمْ، فَهُوَ العَاصِي.

ఇది విని సహచరులు, "దైవప్రవక్తా! మరి మేము అలాంటి నాయకులపై యుద్ధం చేయకూడదా?" అని అడగ్గా, దానికి ఆయన "చేయకూడదు, వారు మీ మధ్య నమాజు స్థాపిస్తున్నవారుగా ఉన్నంతకాలం (మీరు వారిపై యుద్ధం చేయకూడదు)" అని సమాధాన మిచ్చారు. (ముస్లిం)

ఈ హదీసు భావం ఏమిటంటే, చేత్తోగాని లేక నోటితోగాని అధికారుల ఆగడాలను నిలువరించే శక్తిలేకపోవటం చేత మనసులో వాటిని చెడుగా భావించిన వాడు ఆ చెడునుండి బతికిపోయాడు. తనపై వున్న బాధ్యతను నిర్వర్తించాడు. అలాగే శక్తిమేరకు వాటిని ఖండించిన వాడు కూడా ఆ పాపం నుండి బయట పడ్డాడు. కాని వారి పనులకు తన ఆమో దాన్ని తెలుపుతూ, వారిని అనుసరించిన వాడు మాత్రం పాపాత్ముడయిపోయాడు.

(సహీహ్ ముస్లింలోని నాయకత్వ ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

1. ముస్లిం అధికారులు, ప్రభుత్వాధినేతలు నమాజును స్థాపించినంతకాలం ప్రజలు వారికి విధేయత చూపాలన్న విషయంలోని మర్మం ఏమిటంటే, ఇస్లాంకు - దైవధిక్కారానికి మధ్య నమాజే విచక్షణా రేఖ.

2. శక్తి ఉంటే పరిపాలకుల ఆగడాలను అడ్డుకోవాలి. లేకపోతే కనీసం మనసులోనయినా వాటిని నిరసించాలి. అంతేగాని అన్యాయం, దుర్మార్గం విషయంలో వారితో చేతులు కలపకూడదు. పరిపాలకుల దురాగతాలను సమర్థించడం కూడా ఘోరపాపమే. దీనిప్రకారం చూస్తే ఈ రోజుల్లో నీతిమాలిన రాజకీయ పార్టీల్లో చేరడం ఒకవిధంగా ధర్మవ్యతిరేక కార్యక్రమాల్లో

పాలుపంచుకోవడంతో సమానం. ఎందుకంటే ఒక రాజకీయ పార్టీ అధికారంలోకి వచ్చిన తరువాత పార్టీ అధిష్టానం చేసే ప్రతి మంచిపనికీ, చెడుపనికీ పార్టీ కార్యకర్తలు కూడా తలూపవలసి ఉంటుంది. వారి అడుగులకు మడుగులొత్తాల్సి ఉంటుంది. అందుకు ఇస్లాం ధర్మం ఎన్నటికీ అనుమతించదు.

١٩١ - السَّادِسُ: عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أُمِّ الْحَكَمِ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ رضي الله عنها أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا فَزِعاً يَقُولُ: «لا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدِ اقْتَرَبَ، فُتِحَ الْيَوْمَ مِن رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هٰذِهِ» وَحَلَّقَ بِأُصْبُعَيْهِ الإِبْهَامِ وَالَّتِي تَلِيهَا. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ! أَنَهْلِكُ وَفِينَا الصَّالِحُونَ؟ قَالَ: «نَعَمْ إِذَا كَثُرَ الْخَبَثُ» متفقٌ عليه.

191. విశ్వాసుల మాతృమూర్తి ఉమ్ముల్ హకమ్ జైనబ్ బిన్తె జహష్ (రజి. అన్హా) కథనం ప్రకారం (ఒకరోజు) దైవప్రవక్త (సల్లం) కంగారుపడుతూ ఆమె ఇంటికి వచ్చారు. ఆ సమయంలో ఆయన నోట ఈ పలుకులు వెలువడ్డాయి - "అల్లాహ్ తప్ప వేరొక ఆరాధ్య దైవం లేడు. అరబ్బులు నాశనమయిపోయే విపత్తు దగ్గరకొచ్చింది. ఈ రోజు యాజూజ్, మాజూజ్‌ల గోడ ఇంత తెరువబడింది." (ఆయన తన రెండు వ్రేళ్ళను బొటన వ్రేలిని, దానిప్రక్కనున్న వ్రేలితో కలుపుతూ వలయంలా చేసి చూపించారు). దానికి "ఏమిటి దైవప్రవక్తా! మనమంతా నాశనమయిపోతామా? (అప్పుడు) మనలో మంచివారు కూడా ఉంటారుగా!" అని నేను (జైనబ్‌ని) సందేహపడగా, "అవును, చెడు సర్వసామాన్యం అయిపోయినప్పుడు (మంచివాళ్ళు కూడా చెడ్డవాళ్ళతోపాటు దైవ శిక్షకు గురౌతారు)" అని అన్నారు దైవ ప్రవక్త (స). *(బుఖారీ - ముస్లిం)*

(సహీహ్ బుఖారీలోని ప్రవక్తల ప్రకరణంలోనూ, ఉపద్రవాల ప్రకరణంలోనూ, ఇంకా సహీహ్ ముస్లింలోని ఉపద్రవాల ప్రకరణంలోనూ ఈ హదీసు పేర్కొనబడింది.)

ముఖ్యాంశాలు

ఈ హదీసులో కూడా దేవుని అవిధేయత, షరీఅత్ ఆజ్ఞల ఉల్లంఘన వంటి చెడుగుల గురించి చెప్పబడింది. సమాజంలో చెడు సర్వసామాన్యమైపోయినప్పుడు, అందులో కొంతమంది సజ్జనులున్నప్పటికీ యావత్తు సమాజంపై దైవశిక్ష విరుచుకుపడవచ్చు. అయితే ఆ కొద్దిమంది సజ్జనులు మంచిని గురించి ప్రబోధించే, చెడుని నిరోధించే తమ వంతు కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించి ఉంటే పరలోకంలో వారిని పాపాత్ముల నుండి వేరు చేయటం జరుగుతుంది. ఇంకా ఈ హదీసు చెడును, దేవుని అవిధేయత వంటి పాపాలను ఖండించాలని ప్రబోధిస్తోంది.

192. హజ్రత్ అబూసయీద్ ఖుద్రీ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) "మీరు (జనులు నడిచే) దారుల్లో కూర్చోకండి" అని ఆదేశించారు. అప్పుడు సహచరులు, "దైవప్రవక్తా! దారుల్లో కూర్చోవటం తప్ప మాకు వేరే దిక్కులేదు. మేము అక్కడ కూర్చొని (చాలా ముఖ్యమైన) మాటలు మాట్లాడుకుంటాము" అని విన్నవించుకోగా, "సరే (దారుల్లో) కూర్చోవటం తప్పదనుకుంటే మరి మీరు దారి హక్కును నెరవేర్చండి" అని అన్నారు. అది విని సహచరులు మళ్ళీ, "ఈ దారి హక్కు ఏమిటి దైవప్రవక్తా!?" అని ప్రశ్నించగా, "చూపులు క్రిందికి వాల్చి ఉంచడం, బాధాకరమైన వస్తువులను దారినుండి తొలగించడం (లేదా ఎవరికీ తమ వల్ల ఇబ్బంది కల్గకుండా జాగ్రత్త పడటం), సలాంకు జవాబు పలకటం, మంచిని గురించి ప్రబోధించడం, చెడు నుంచి వారించడం (ఇదే దాని హక్కు)"

١٩٢ - السَّابِعُ: عَنْ أَبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه عن النَّبيِّ ﷺ قال: «إيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ في الطرُقَاتِ» فَقَالُوا: يَا رَسولَ الله! مَا لَنَا مِنْ مَجَالِسِنَا بُدٌّ؛ نَتَحَدَّثُ فِيهَا! فقال رسول الله ﷺ: «فإذا أَبَيْتُمْ إلَّا الْمَجْلِسَ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ» قالوا: وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ يَا رسولَ الله؟! قال: «غَضُّ الْبَصَرِ، وَكَفُّ الأَذَى، وَرَدُّ السَّلَامِ، وَالأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ، وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ» متفقٌ عليه.

అని ఆయన బదులిచ్చారు.

(బుఖారీ - ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీలోని 'అత్యాచారాల' ప్రకరణంలోనూ, అనుమతి తీసుకునే ప్రకరణంలోనూ; ఇంకా సహీహ్ ముస్లింలోని వస్త్రధారణ ప్రకరణంలోనూ ఈ హదీసు ప్రస్తావనకు వచ్చింది.)

ముఖ్యాంశాలు

జనులు నడిచే రోడ్లపై, కాలిబాటలపై కూర్చొని మాట్లాడు కోవడం ధర్మసమ్మతం కాదని ఈ హదీసు ద్వారా తెలుస్తోంది. దీనివల్ల వచ్చేపోయే జనులకు, ముఖ్యంగా స్త్రీలకు ఇబ్బంది కలగవచ్చు. రోడ్లపై కూర్చొని మాట్లాడుకోవటమే ధర్మసమ్మతం కానప్పుడు వేలమంది జనాలకు ఇబ్బంది కలిగేవిధంగా నడి రోడ్డుపైనే బహిరంగ సభలు నిర్వహించడం, సమావేశాలు జరపటం, వివాహాది వేడుకల సందర్భంగా రోడ్లను మూసి ట్రాఫిక్ సమస్యలను సృష్టించడం ఎలా ధర్మసమ్మతం అవుతుంది? దురదృష్టవశాత్తు ఈ సమస్య మన దేశంలో మరీ ఎక్కువగా ఉండటం శోచనీయం.

2. అయితే అనివార్య పరిస్థితుల్లో మాత్రం పైన హదీసులో పేర్కొనబడిన నియమనిబంధనల ననుసరించి రోడ్లపై సమావేశాలు జరుపుకోవటం ధర్మసమ్మతం అవుతుంది. దీనికి సంబంధించిన మరికొన్ని నియమాలు ఇతర హదీసుల్లో పేర్కొనబడ్డాయి. ఉదా: మంచిమాటలు మాట్లాడుకోవడం, ఎవరైనా ఎక్కువ బరువును మోసుకెళుతూ కనబడితే అతనికి సాయం చేయడం, ప్రమాదాలకు గురైన బాధితులను ఆదుకోవడం, దారి తెలియనివారికి దారి చూపించటం, బజారులో నడుస్తున్న వ్యక్తి తుమ్మి 'అల్‌హమ్దులిల్లాహ్' అని అంటే దానికి సమాధానంగా 'యర్‌హముకల్లాహ్' అని పలకడం మొదలగునవి.

١٩٣ ـ الثَّامِنُ: عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما أن رسولَ الله ﷺ رَأى خَاتَماً مِنْ ذَهَبٍ في يَدِ رَجُلٍ، فَنَزَعَهُ فَطَرَحَهُ وَقَالَ: «يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ إلى جَمْرَةٍ

193. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (సల్లం) ఒక వ్యక్తి చేతికి బంగారపు ఉంగరం ఉండటం చూశారు. ఆయన దాన్ని (ఆ వ్యక్తి చేతినుండి) లాక్కొని పారేశారు. ఆ తరువాత (ప్రజలను) "మీలో ఎవరికైనా నరకజ్వాల (కు గురి) కావాలనుకుంటే దీనిని చేతికి తొడగవచ్చు" అని హెచ్చ రించి వెళ్ళిపోయారు. ఆయన వెళ్ళిన

مِنْ نَارٍ فَيَجْعَلُهَا فِي يَدِهِ!» فَقِيلَ لِلرَّجُلِ بَعْدَ مَا ذَهَبَ رسولُ الله ﷺ خُذْ خَاتَمَكَ؛ انْتَفِعْ بِهِ. قَالَ: لا وَاللهِ! لا آخُذُهُ أَبَداً وَقَدْ طَرَحَهُ رسولُ الله ﷺ. رواه مسلم.

తరువాత అక్కడున్న వారిలో ఎవరో అతనితో "నీ ఉంగరాన్ని తీసుకో. (దాన్ని అమ్మిగాని లేక ఎవరికైనా బహుమానం ఇచ్చిగాని) నీవు దాంతో ప్రయోజనం పొందవచ్చు" అని సలహా ఇవ్వగా "దైవ సాక్షి! దైవప్రవక్త (సల్లం) వద్దని పారేసిన వస్తువుని నేనెన్నటికీ ముట్టుకోను" అని అన్నాడా వ్యక్తి.

(సహీహ్ ముస్లింలోని వస్త్రధారణ ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

1. ఇస్లాంలో పురుషులు బంగారు ఆభరణాలు తొడగటం నిషిద్ధం. ఆఖరికి మగవారు ఒక బంగారపు ఉంగరం కూడా తొడగరాదు. కాని శోచనీయమైన విషయం ఏమిటంటే, జనులు స్వయంగా కల్పించుకున్న ఆచారం వల్ల పెళ్ళి నిశ్చితార్థ సందర్భాల్లో, కాబోయే వరుడికి బంగారపు ఉంగరం తొడగటం మన సమాజంలో సర్వసాధారణమైపోయింది. మరోవైపు పురుషులు కూడా వాటిని ధరించడాన్ని డాబుగా భావిస్తున్నారు. నేడు మననాట ప్రబలుతున్న ఈ షరీఅత్ ఉల్లంఘన వినాశానికి దారితీస్తుందనడంలో సందేహం లేదు. కాబట్టి దీనిని రూపుమాపటానికి ప్రజలు వ్యక్తిగతంగానూ, సామూహికంగానూ కృషి చేయాలి. నిశ్చితార్థ సమయాల్లో కానుకలు ఇచ్చిపుచ్చుకోవడం, గొప్పగొప్ప విందు భోజనాల ఏర్పాట్లు చేయడం లేనిపోని భారాన్ని నెత్తిన వేసుకోవటం తప్ప మరేమీ కాదు. అసలు ఇస్లామీయ షరీఅత్‌లో దీనికి అనుమతి ఉందా లేదా అన్నదీ ఆలోచించాల్సిన విషయమే. దానికితోడు 'నిషిద్ధ' (హరాం) వస్తువులు కానుకలుగా ఇవ్వడమంటే తప్పు మీద తప్పు చేస్తున్నట్లే లెక్క. అల్లాహ్ ముస్లింలకు సద్బుద్ధిని ప్రసాదించుగాక!

2. ఈ హదీసు ద్వారా దైవప్రవక్త (సల్లం) పట్ల ఆయన సహచరులు ప్రదర్శించిన నిరుపమాన విధేయతాభావం వెల్లడౌతోంది.

١٩٤ ـ التَّاسِعُ: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ أَنَّ عَائِذَ بنَ عَمْرٍو رضي الله عنه دَخَلَ عَلَى عُبَيْدِ اللهِ بن زِيَادٍ فَقَالَ: أَيْ بُنَيَّ، إِنِّي سَمِعْتُ رسولَ الله ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ

194. హజ్రత్ అబూ సయీద్ హసన్ బస్రీ (రహ్మాలై) కథనం : ఒకసారి ఆయిజ్ బిన్ అమ్ర్ (రజి), ఉబైదుల్లాహ్ బిన్ జియాద్ దగ్గరికి వెళ్ళి "చూడు నాయనా! ప్రజల పట్ల కఠినంగా వ్యవహరించే పాలకులు అతి నీచులు" అని దైవప్రవక్త (సల్లం)

شَرَّ الرِّعَاءِ الْحُطَمَةُ» فَإِيَّاكَ أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ فَقَالَ لَهُ: اجْلِسْ فَإِنَّمَا أَنتَ مِنْ نُخَالَةِ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ ﷺ، فقال: وَهَلْ كَانَتْ لَهُمْ نُخَالَةٌ، إِنَّمَا كَانَتِ النُّخَالَةُ بَعْدَهُمْ وَفِي غَيْرِهِمْ! رواه مسلم.

అంటుండగా నేను విన్నాను. కనుక నీవు కూడా వారిలాగా అవకుండా జాగ్రత్త పడు!" అని ఉపదేశించారు. అది విని ఉబైదుల్లా బిన్ జియాద్, "కూర్చో (చెబుతా)! నువ్వు ముహమ్మద్ (సల్లం) అనుచరుల్లోని తప్ప, తాలు వంటివాడివి కదూ!" అని హేళన చేసి మాట్లాడాడు. దానికి ఆయిజ్ (రజి), "ఏమిటి, దైవప్రవక్త అనుచరుల్లో తప్ప, తాలు అనదగ్గవారున్నారా? (అసంభవం). తప్ప, తాలు (లాంటి మనుషులు) వారు కాదు, వారి తరువాత వచ్చిన వాళ్ళు" అని అతనికి సమాధానం చెప్పారు.

(ముస్లిం)

(సహీహ్ ముస్లింలోని నాయకత్వ ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

ఈ హదీసు ద్వారా దైవప్రవక్త సహచరులైన హజ్రత్ ఆయిజ్ (రజి) గారి ధైర్యసాహసాలు, సత్యాన్ని చాటిచెప్పే ఆయన ధీరత్వం వెల్లడౌతున్నాయి. నిరంకుశుడైన బస్రా గవర్నరు ఉబైదుల్లాహ్ బిన్ జియాద్‌కు ఆయన ఏమాత్రం భయపడకుండా దైవప్రవక్త ప్రవచనాన్ని వినిపించారు. తన దురహంకారాన్ని ముఖం మీదే ఖండించినందుకు ఉబైదుల్లాహ్ కోపోద్రిక్తుడై ఆయన్ని దైవప్రవక్త సహచరుల్లో పొట్టులాంటివాడని అవమానించాడు. కాని వెంటనే ఆయన ప్రవక్త సహచరుల మహిమోన్నతలను చాటిచెప్పి, వాళ్ళలో ఎవరూ తప్ప, తాలూ లాంటి వ్యక్తులు లేరని, వారి తరువాత వచ్చిన నీలాంటివారే తప్ప, తాలూ అని నిర్భయంగా దీటైన సమాధానమిచ్చారు.

١٩٥ ـ العَاشِرُ: عَنْ حُذَيْفَةَ رضيَ اللهُ عنهُ عَنِ النبيِّ ﷺ قال: «وَالَّذِي نَفْسي بِيَدِهِ! لَتَأْمُرُنَّ بالْمَعْرُوفِ، وَلَتَنْهَوُنَّ

195. హజ్రత్ హుజైఫా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు : "ఎవరి గుప్పెట్లోనైతే నా ప్రాణముందో ఆయన సాక్షిగా చెబుతున్నాను! మీరు తప్పకుండా మంచిని గురించి ఆజ్ఞాపించండి, చెడు నుంచి

عَنِ الْمُنْكَرِ، أَوْ لَيُوشِكَنَّ اللهُ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عِقَاباً مِنْهُ، ثُمَّ تَدْعُونَهُ فَلا يُسْتَجَابُ لَكُمْ» رواه الترمذي وقال: حديثٌ حسنٌ.

వారించండి. లేకపోతే త్వరలోనే దేవుడు మీపై తన తరఫునుండి ఏదైనా శిక్షను అవతరింపజేయవచ్చు. ఇక ఆ తరువాత మీరు ఎంత ప్రార్థించినా మీ ప్రార్థనలు ఆలకించబడవు (జాగ్రత్త!).'' (తిర్మిజీ దీనిని ఉల్లేఖించి హసన్‌గా పేర్కొన్నారు).

(జామె తిర్మిజీలోని ఉపద్రవాల అధ్యాయములు)

ముఖ్యాంశాలు

మంచిని పెంపొందించే, చెడుని నిర్మూలించే బాధ్యతను విస్మరిస్తే దైవశిక్ష విరుచుకుపడటంతోపాటు, దేవుని సన్నిధిలో చేసుకునే ప్రార్థనలు కూడా స్వీకృతిని పొందజాలవని ఈ హదీసు ద్వారా తేటతెల్లమవుతోంది.

١٩٦ ـ الْحَادِيَ عَشَرَ: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه عن النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةُ عَدْلٍ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ» رواه أبو داود، والترمذي وقال: حديثٌ حسنٌ.

196. హజ్రత్ అబూ సయీద్ ఖుద్రీ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా అన్నారు : నిరంకుశుడైన రాజు ముందు న్యాయం గురించి మాట్లాడటం (దైవమార్గంలో చేసే) అత్యుత్తమ జిహాద్ (పోరాటానికి సమానం). (దీనిని అబూదావూద్ మరియు తిర్మిజీ ఉల్లేఖించారు. ఇంకా తిర్మిజీ దీనిని 'హసన్'గా పేర్కొన్నారు.)

(జామె తిర్మిజీలోని ఉపద్రవాల అధ్యాయంలోనూ, ఇంకా సుననె అబూదావూద్‌లోని కితాబుల్ ములాహిమ్‌లోనూ పొందుపరచబడిన హదీసు).

ముఖ్యాంశాలు

వాస్తవానికి 'జిహాద్' అంటే కృషిచేయటం, ప్రయత్నించడం అని అర్థం. దైవధర్మ ఔన్నత్యానికి దోహదపడే ప్రతి కృషినీ, ప్రయత్నాన్నీ మనం 'జిహాద్'గా అభివర్ణించవచ్చు. ఇందులో అనేక దశలున్నాయి. వాటిలో అత్యున్నతస్థాయికి చెందిన జిహాద్ ఏమిటంటే, ప్రజాపాలకులకు దైవసందేశాన్ని వినిపించి, వారు పాల్పడుతున్న ధర్మవిరుద్ధమైన కార్యకలాపాలను, ప్రజావ్యతిరేక

విధానాలను ఎండగట్టడం. అదేవిధంగా సమాజంలో అవినీతి రాజ్యమేలుతూ ఎవరికీ దానిగురించి మాట్లాడే ధైర్యం లేకపోయినప్పుడు దానికి వ్యతిరేకంగా గళం విప్పడం కూడా గొప్ప జిహాద్ అవుతుంది.

١٩٧ ـ الثَّانيَ عَشَرَ: عَنْ أبي عبدِ الله طَارِقِ بنِ شِهَابِ البَجَلِيِّ الأَحْمَسِيِّ رضي الله عنه أنَّ رَجُلاً سَأَلَ النَّبيَّ ﷺ، وَقَدْ وَضَعَ رِجْلَه في الغَرْزِ: أيُّ الجِهَادِ أفْضَلُ؟ قَالَ: «كَلِمَةُ حَقٍّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائرٍ» رَوَاهُ النَّسَائيُّ بإسْنَادٍ صحيحٍ. «الغَرز» بِغَيْنٍ مُعْجَمَةٍ مَفْتُوحَةٍ ثُمَّ رَاءٍ سَاكِنَةٍ ثُمَّ زَايٍ، وَهُوَ رِكَابُ كَوْرِ الجَمَلِ إذَا كَانَ مِنْ جِلْدٍ أَوْ خَشَبٍ، وَقِيلَ: لَا يَخْتَصُّ بِجِلْدٍ وَخَشَبٍ.

197. హజ్రత్ అబూ అబ్దుల్లాహ్ తారిఖ్ బిన్ షిహాబ్ బజలీ అహ్మసీ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (సల్లం) రికాబుపై కాలుపెట్టి (తన వాహనమెక్కుతుండగా) అంతలోనే ఒకవ్యక్తి వచ్చి ఆయన్ని "అన్నింటికంటే శ్రేష్ఠమైన జిహాద్ ఏది?" అని అడిగాడు. దానికి ఆయన, "నిరంకుశుడైన రాజుముందు సత్యాన్ని చాటిచెప్పటం" అని సమాధాన మిచ్చారు. (నసాయి దీనిని ప్రామాణిక మైన పరంపర ఆధారంగా ఉల్లేఖించారు).

١٩٨ ـ الثَّالِثَ عَشَرَ: عَنِ ابنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رسولُ الله ﷺ: «إنَّ أوَّلَ مَا دَخَلَ النَّقْصُ عَلَى بَنِي إسْرَائِيلَ أنَّه كَانَ الرَّجُلُ يَلْقَى الرَّجُلَ فَيَقُولُ: يَا هٰذَا! اتَّقِ الله وَدَعْ مَا تَصْنَعُ فَإنَّهُ لا يَحِلُّ لَكَ، ثُمَّ يَلْقَاهُ مِنَ الغَدِ وهُو عَلَى حَالِهِ، فَلا يَمْنَعُهُ ذلكَ أنْ يَكُونَ أكِيلَهُ وَشَرِيبَهُ وَقَعِيدَهُ، فَلَمَّا فَعَلُوا

198. దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారని హజ్రత్ ఇబ్నె మస్వూద్ (రజి) తెలియజేశారు : ఇస్రాయీల్ జాతి (ధర్మం)లో అన్నిటికన్నా ముందు ఏర్పడిన లోపం ఏమిటంటే, వారిలో ఒక వ్యక్తి మరొక వ్యక్తితో, "అయ్యా! అల్లాహ్‌కు భయపడు. నీవు చేస్తున్న (చెడు) పనిని వదలిపెట్టు. అది నీకు ధర్మసమ్మతం కాదు" అని అంటాడు. కాని మరుసటి దినం ఆ వ్యక్తి (తన పద్ధతి మార్చుకోకుండా) అదే స్థితిలో ఉన్నప్పటికీ అతను నిస్సంకోచంగా ఆ వ్యక్తితోపాటు తింటాడు, తాగుతాడు, అతని వెంట కూర్చొని (కాలక్షేపం చేస్తాడు). (వాస్తవానికి ఎదుటివ్యక్తి తన

ذٰلِكَ ضَرَبَ اللهُ قُلُوبَ بَعْضِهِمْ بِبَعْضٍ» ثُمَّ قَالَ: ﴿لُعِنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنۢ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ دَاوُۥدَ وَعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا۟ وَّكَانُوا۟ يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾ كَانُوا۟ لَا يَتَنَاهَوْنَ عَن مُّنكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا۟ يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾ تَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ﴾ إِلَى قوله: ﴿فَٰسِقُونَ ﴿٨١﴾﴾ [المائدة: ٧٨ـ ٨١] ثُمَّ قَالَ: «كَلَّا، وَاللهِ! لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ، وَلَتَنْهَوُنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَلَتَأْخُذُنَّ عَلَى يَدِ الظَّالِمِ، وَلَتَأْطِرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ أَطْراً، وَلَتَقْصُرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ قَصْراً، أَوْ لَيَضْرِبَنَّ اللهُ بِقُلُوبِ بَعْضِكُمْ عَلَى بَعْضٍ، ثُمَّ لَيَلْعَنَنَّكُمْ كَمَا لَعَنَهُمْ» رواه أبو داود

పద్ధతిని మార్చుకోకుండా ఉన్నప్పుడు అతనికి దూరంగా ఉండాల్సింది. కాని అతను అలా చేయలేదు. ఇస్రాయీల్ జాతి ధోరణి ఇలాగే ఉండేది). వారు అలా చేసినందుకు అల్లాహ్ వారందరి హృదయాలనూ ఒకేలా మార్చివేశాడు.

తరువాత దైవప్రవక్త (సల్లం) దివ్య ఖుర్ఆన్‌లోని ఈ సూక్తిని పఠించారు: “ఇస్రాయీలు సంతతివారిలో అవిశ్వాస మార్గం అవలంబించిన వారిని దావూద్ నోట, మర్యమ్ కుమారుడైన మసీహ్ నోట శపించడం జరిగింది. ఎందుకంటే వారు అవిధేయులయ్యారు. అత్యాచారాలు చేయసాగారు. చెడుపనులు చెయ్యకుండా వారు ఒకరినొకరు నిరోధించడం మానివేశారు. వారు అవలంబించిన మార్గం చాలా చెడ్డది. ఈనాడు నీవు వారిలో చాలా ఎక్కువమందిని (విశ్వాసులకు ప్రతికూలంగా) అవిశ్వాసులను బలపరచేవారుగా, వారితో మైత్రి చేసేవారుగా చూస్తావు. నిశ్చయంగా వారి మనస్సులు వారి కోసం తయారు చేసిపెట్టిన ముగింపు బహుచెడ్డది. ఈ కారణంగా అల్లాహ్ వారిపై ఆగ్రహోదగ్రుడయ్యాడు. వారు శాశ్వత శిక్షకు గురి అవుతారు. వారు నిజంగానే అల్లాహ్‌నూ, ప్రవక్తనూ, ప్రవక్తపై అవతరించిన దానినీ విశ్వసించేవారే అయితే (విశ్వాసులకు ప్రతికూలంగా) అవిశ్వాసులను ఎన్నటికీ మిత్రులుగా చేసుకొని ఉండేవారు కాదు. కాని వారిలో చాలామంది అల్లాహ్ పట్ల విధేయతకు దూరమై

الترمذي وقال: حديث حسن. هذا لفظ أبي داود، وَلفظ الترمذي: قال رسول الله ﷺ: «لمَّا وَقَعتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ في المَعَاصِي نَهَتْهُمْ عُلَمَاؤهُمْ فَلَمْ يَنْتَهُوا، فَجَالَسُوهُمْ في مَجَالِسِهِمْ وَوَاكَلُوهُمْ وَشَارَبُوهُمْ، فَضَرَبَ الله قُلُوبَ بَعْضِهِمْ بِبَعْضٍ، وَلَعَنَهُمْ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابنِ مَرْيَمَ ذلِكَ بِمَا عَصَوْا وكَانُوا يَعْتَدُونَ» فَجَلَسَ رسولُ الله ﷺ، وَكَان مُتَّكِئاً فقَالَ: «لا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ! حَتَّى تَأْطِرُوهُمْ عَلَى الحَقِّ أطْراً». قَوْلُهُ: «تأْطِرُوهم» أيْ: تَعْطِفُوهُمْ. و«لتَقْصُرُنَّهُ» أيْ: لَتَحْبِسُنَّهُ.

పోయారు.'' *(అల్ మాయిదః : 78 - 81)*

ఈ సూక్తి పఠించిన తరువాత ఆయన ఇలా అన్నారు : "లేదు, లేదు, మీరు తప్పకుండా మంచిని గురించి ఆదేశిం చాల్సిందే. చెడునుంచి వారించాల్సిందే. మీరు తప్పకుండా అన్యాయం చేసే వాడిని చెయ్యిపట్టి ఆపండి. బలవంతం గానైనా సరే అతణ్ణి న్యాయం వైపుకు మరల్చండి. సత్యాన్ని (అంగీకరించమని) అతనిపై ఒత్తిడి తీసుకురండి. లేకపోతే అల్లాహ్ మీ అందరి హృదయాలనూ ఒకేలా మార్చివేస్తాడు. వారిని శపించిన ట్లుగానే మిమ్మల్నీ శపిస్తాడు. (ఈ హదీసును అబూదావూద్ మరియు తిర్మిజీలు ఉల్లేఖించారు. ఇంకా తిర్మిజీ దీనిని 'హసన్' కోవకు చెందిన హదీసుగా పేర్కొన్నారు. హదీసు వాక్యాలు మాత్రం అబూదావూద్‌వి.)

తిర్మిజీలోని వాక్యాలు ఈ విధంగా ఉన్నాయి : ఇస్రాయీల్ జాతి దురాగతా లకు ఒడిగట్టినప్పుడు వారి మత పండితులు వారిని వారించారు. కాని జాతి వారు మాత్రం పాపాలు చేయటం మానలేదు. ఆ తరువాత మత పండితులు కూడా (నిర్మొహమాటంగా) వారితో పాటు కూర్చోవటం, తినటం, త్రాగటం మొదలుపెట్టారు. దాంతో అల్లాహ్ వారందరి హృదయాలనూ ఒకేలా మార్చేశాడు. ఇంకా దావూద్ - అలైహి - మరియు ఈసా - అలైహి - నోట వారిని శపించాడు. ఎందుకంటే

వారు (అల్లాహ్‌కు) అవిధేయత చూపారు. అత్యాచారాలు చేయడం మొదలెట్టారు.

ఇలా అన్నాక అనుకొని కూర్చుని వున్న ఆయన ఒక్కసారిగా లేచి సరిగ్గా కూర్చుని "తప్పదు, ఎవరి గుప్పెట్లోనైతే నా ప్రాణముందో ఆయన సాక్షిగా చెబుతున్నాను. మీరు ప్రజల్ని సత్యం వైపుకు మళ్ళించే దాకా (మీకు ముక్తి లభించదు)" అని చెప్పారు.

"త-తిరూహుమ్" అంటే వారిని మళ్ళించండని, "వల తఖ్సురున్నహూ" అంటే వారిని ఆపండి, బలవంతం చేయండని అర్థం.

(సుననె అబూదావూద్‌లోని ములాహిమ్ ప్రకరణంలోనూ, సుననె తిర్మిజీలోని వ్యాఖ్యానాల అధ్యాయాల్లోనూ ఈ హదీసు ప్రస్తావనకు వచ్చింది.)

ముఖ్యాంశాలు

మత పండితులు తమ బాధ్యతగా భావించి ప్రజల్ని చెడు కార్యాలనుంచి ఆపాలి. ఒకవేళ ప్రజలు ఆ చెడుపనుల్ని వదలిపెట్టేందుకు సిద్ధం కాకపోతే కనీసం మంచివాళ్ళైనా వాళ్ళతోపాటు కూర్చొని కాలక్షేపం చేయటం, వారితో కలసి తినడం, త్రాగడం లాంటి వాటికి దూరంగా ఉండాలని ఈ హదీసు ప్రబోధిస్తోంది. విశ్వాస రోషమున్న ఏ వ్యక్తికీ ఇలా వారితో పాటు కూర్చొని కాలక్షేపం చేయటానికి మనసొప్పదు. పండితులు ఆ మాత్రం రోషం ప్రదర్శించకపోతే వారు కూడా అవిధేయుల్లాగా దైవశాపానికి గురౌతారనడంలో సందేహం లేదు. అల్లాహ్ మనల్నందరినీ రక్షించుగాక!

199. హజ్రత్ అబూబక్ర్ సిద్దీఖ్ (రజి) కథనం : ఒకసారి ఆయన ఇలా అన్నారు: "ప్రజలారా! మీరు ఈ దైవసూక్తిని పఠిస్తూనే ఉంటారు. "విశ్వాసులారా! మిమ్మల్ని గురించి మీరు ఆలోచించుకోండి. మీరు గనక స్వయంగా సన్మా

١٩٩ ـ الرَّابِعَ عَشَرَ: عن أبي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ، رضي الله عنه، قال: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ لَتَقْرَؤُونَ هٰذِهِ الآيَةَ: ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ عَلَيۡكُمۡ أَنفُسَكُمۡۖ لَا يَضُرُّكُم مَّن ضَلَّ إِذَا

أهتديتم﴾ [المائدة: ١٠٥] وإني سمعت رسول الله ﷺ يقول: «إن الناس إذا رأوا الظالم فلم يأخذوا على يديه أوشك أن يعمهم الله بعقاب منه» رواه أبو داود، والترمذي، والنسائي بأسانيد صحيحة.

ర్గంలో ఉంటే, ఇతరులు మార్గభ్రష్టులైనప్పటికీ మీకు ఎంతమాత్రం హాని కలగదు." (అల్ మాయిద : 105) కాని దైవప్రవక్త (సల్లం), "ప్రజలు ఒక అత్యాచారిని (అత్యాచారం చేస్తుండగా) చూసి కూడా అతణ్ణి చెయ్యిపట్టి ఆపకపోతే త్వరలోనే దైవశిక్ష వారందరినీ చుట్టుముడుతుంది" అని చెబుతుండగా నేను విన్నాను. (దీనిని అబూదావూద్, తిర్మిజీ మరియు నసాయీలు ప్రామాణికమైన పరంపరల ఆధారంగా ఉల్లేఖించారు.)

(అబూదావూద్‌లోని ములాహిమ్ ప్రకరణంలోనూ, సుననె తిర్మిజీలోని ఉపద్రవాల అధ్యాయాల్లోనూ, ఈ హదీసు పొందుపరచబడి ఉంది.)

ముఖ్యాంశాలు

పై హదీసులో ప్రస్తావించబడిన దైవసూక్తిని మొదటిసారిగా చూస్తే ఎవరికైనా అపార్థం కలగవచ్చు. ఈ అయతును చదివి - మనిషి స్వయంగా సన్మార్గంలో ఉన్నప్పుడు అతను ఇక మంచిని పెంపొందించే, చెడుని నిర్మూలించే బాధ్యతను నిర్వర్తించవలసిన అవసరం ఉండదనీ, తాను స్వయంగా చెడులకు దూరంగా ఉంటున్నాడు కాబట్టి, తోటివ్యక్తులు చేసే చెడుల గురించి తనను ప్రశ్నించడం జరగదనీ, ఆ విధంగా అసలు ముస్లిం సమాజంపై ప్రపంచంలో దైవధర్మాన్ని సంస్థాపించే బాధ్యతే లేదనీ, ప్రతి వ్యక్తీ తనను తాను సంస్కరించుకుంటే చాలన్న పెడర్థాన్ని తీసుకోవచ్చు. వాస్తవానికి ఈ అయతు ఉద్దేశ్యం అది కాదు. హజ్రత్ అబూబక్ర్ (రజి) చెప్పదలచుకున్నది కూడా అదే! ఆయన దైవప్రవక్త ప్రవచనాన్ని వినిపించి ఆ భావాన్ని ఖండించారు. దీనిద్వారా తెలిసేదేమిటంటే సాధ్యమైనంతవరకు చెడుని నిర్మూలించే బాధ్యత ప్రతి ఒక్కరిపై ఉంది. శక్తి ఉండి కూడా చేత్తో గాని లేక నోటితోనైనా సరే చెడుని నిరోధించడానికి కృషిచేయకపోతే చెడు చేసినవారితోపాటు దాన్ని సహించినవారు కూడా దైవాగ్రహానికి పాత్రులౌతారు.

ఇకపోతే పైన ప్రస్తావించబడిన దివ్య ఖుర్‌ఆన్ సూక్తికి సరైన భావం ఏమిటంటే, "విశ్వసించిన ప్రజలారా! జాగ్రత్తగా ఉండండి. మార్గభ్రష్టుల భ్రష్టత దుష్ప్రభావం మీపై కూడా పడవచ్చు. మీకు సన్మార్గం లభించిన తరువాత ఇక మార్గభ్రష్టత్వాన్ని కొనితెచ్చుకోకండి. మార్గభ్రష్టులకు నిరంతరం మంచిని గురించి ఆదేశిస్తూ, చెడునుండి నిరోధిస్తూ ఉన్నప్పుడే ఇది సాధ్యమవుతుంది. లేకపోతే వారి ప్రభావానికి లోనై మీరు కూడా భ్రష్టులైపోయే ప్రమాదముంది." హజ్రత్ అబూబక్ర్ (రజి) దైవప్రవక్త (సల్లం) హదీసును వినిపించి దివ్య ఖుర్‌ఆన్ సూక్తి అర్థాన్ని విడమరచి చెప్పారు.